

Összegző jelentés az Iskolai Közösségi Szolgálat monitori látogatásairól

Összeállította:

Sárosi Tünde és Petrovics Nándor

a program monitorozásában résztvevők

beszámolóinak felhasználásával

Oktatókutató és Fejlesztő Intézet,

Budapest 2018.12.15.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3.
2. Vezetői összefoglaló	5.
3. Javaslatok a program továbbfejlesztésére	7.
3.1. Jogsabályi változást igénylő javaslatok	7.
3.2. Jogsabályi változást nem igénylő javaslatok	9.
3.3. Az IKSZ rendszerszintű támogatása projektkeretek között.....	10.
3.4. A monitorozás folytatása a következő években.....	10.
4. Az IKSZ megvalósulásának körülményei, feltételei	11.
4.1. A monitoring vizsgálat hatóköre.....	11.
4.2. Az IKSZ pedagógiai céljai.....	12.
4.3. A monitorozott intézmények jellemzői.....	13.
4.4. Az intézmények IKSZ programjának jellemzői	15.
5. Az IKSZ program megvalósulása a látogatott iskolákban	17.
5. 1. Az IKSZ program irányítása az iskolákban	17.
5.2. A felkészítés a szolgálatra.....	19.
5.3. A teljesítés helyszínei	20.
5.4. A fogadó szervezetek, együttműködő partnerek.....	22.
5.5. Feldolgozás	24.
5.6. Az IKSZ megvalósulását nehezítő körülmények, veszélyeztető tényezők.....	25.
5.7. Információáramlás	26.
5.8. Diákok véleménye	28.
5.9. Dokumentáció	30.
6. Kiemelkedő jó gyakorlatok	32.
6.1. Monitori jelentés az alsószentmártoni Tan Kapuja Buddhista Gimnázium IKSZ programjáról	32.
6.2. Monitori jelentés a debreceni Kós Károly Művészeti Szakgimnázium és Kollégium IKSZ programjáról.....	35.
Melléklet: A 2107-18 tanévben monitorozott iskolák	39.

1. Bevezetés

Az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (továbbiakban: OFI) és a Nemzeti Pedagógus Kar (továbbiakban: NPK) az OFI/ 638 / 2016 iktatószámú együttműködési megállapodás alapján dedikált feladatként 2017/18. tanév második felében végezte el az Iskolai Közösségi Szolgálat (továbbiakban: IKSZ) nyomon követési, helyzetfelmérő, tanácsadó, támogató célú monitorozását. A két szervezet tagjai közösen megyénként két, országosan összesen 40 középiskolát látogattak meg.

A látogatott iskolák fenntartók közötti és az iskola irányultsága szerinti megoszlása

Fenntartó típusa	Gimnázium	Szakgimnázium Szakközépiskola	Többcélú intézmény
Egyházi jogi személy	9	3	3
Tankerület	9	2	2
Alapítvány	2		
Állami (minisztérium)		6	1
Egyetem	1		
Nonprofit Kft.			1
Egyesület		1	
Összesen: 40	21	12	7

(A látogatott iskolák jegyzéke a mellékletben)

A látogatás az összes érintett intézmény 5 %-át érintette. A kiválasztás szempontja volt, hogy a megyék többségében a két helyszín közül legalább az egyik egyházi fenntartású intézmény legyen, illetve kb. a felében legyen szakképzés.

A szakmai támogató látogatások alkalmával interjú készült az intézményvezetővel, iskolai koordinátorral, érintett diákokkal, megvizsgálva a szükséges hivatalos, és iskolai dokumentumokat. A látogatások a korábban kialakított protokoll alapján történtek. Jelentésünk e látogatások tapasztalatait összegzi azzal a céllal, hogy képet adjon a program szakmai megvalósulásáról, illetve a 2017/2018-as tanévben az IKSZ teljesítésének állapotáról, megfogalmazva a lehetséges és szükséges továbblépési lehetőségeket.

Az NPK tagjaival a tavalyi évhez hasonlóan az együttműködés zavartalan és gördülékeny volt, mind a szervezés, mind a látogatás során. Az OFI részéről idén a következő szakemberek vettek részt az iskolák látogatásában: Bodó Márton, Imre Nóra, Jakab György, Kállai Gabriella, Kalocsai Janka, Mayer József, Pallag Andrea, Petrovics Nándor, Saly Erika, Sárosi Tünde.

Az NPK megyei képviselői a látogatások során helyismeretükkel, szakmai tapasztalataik megosztásával erősíteni tudták a látogatás helyzetfelmérő – tanácsadó – támogató jellegét. A továbbiakban is célszerű lenne ez a fajta szakmai együttműködés.

Az intézmények lehetőségeikhez mérten szintén mindent megtettek a látogatások zavartalan megvalósulásáért, lebonyolításáért; ezúton is köszönjük rugalmasságukat és segítőkészségüket.

2. Vezetői összefoglaló

A 40 iskola meglátogatásának – szorítkozva a legfontosabb pontokra – a következő tanulságai vannak:

A monitori látogatások tapasztalatai is megerősítik, hogy a közösségi szolgálat jogszabályi feltételrendszere megfelelő és működtethető azokkal a paraméterekkel, amelyek az augusztus 24-ei EMMI rendelet változtatásait képezik. „A gimnázium, a szakgimnázium a 9–12. évfolyamos, a szakközépiskola a 9-13. évfolyamos tanulói számára szervezi meg a legalább ötven órás közösségi szolgálatot, vagy annak teljesítésére időkeretet biztosít. Ez a módosítás azt eredményezi, hogy a szakközépiskolák (régén szakiskolák) számára új feladatként jelentkezik két évfolyamon megszervezni (9-13. évfolyamon) a közösségi szolgálatot. Ez azon diákokra vonatkozik, akik a kiegészítő két év alatt érettségit adó képzésben vesznek részt.

„A közösségi szolgálat helyszínén a szolgálattal érintett személy segítése tanítási napokon alkalmanként legkevesebb egy, legfeljebb háromórás, tanítási napokon kívül alkalmanként legkevesebb egy, legfeljebb ötórás időkeretben végezhető.” Ez utóbbi módosítás segíti a szakgimnáziumokat éppúgy, mint minden érettségi képzésben részt vevő diákot, hogy nyáron, hétvégén nagyobb időkeretben tudjanak közösségi szolgálatot végezni, illetve az egyes teljesítési alkalmak során a tevékenység esetenként meghaladják a 3 órát. Így ez az új lehetőség a szolgálat hatékonyabb teljesítését teszi lehetővé.

Az érintett diákok, intézményvezetők, és pedagógusok többségének hozzáállása egyre inkább elfogadó, együttműködő, a szolgálatot a diákok minden meglátogatott iskolában teljesítették, az érettségi vizsgák letételét sehol sem akadályozta a szolgálat teljesítésének elmaradása.

Kihívás a pedagógiai felkészítés és a feldolgozás; ez a látogatott iskolákban különböző formában, minőségben és hatékonysággal valósul meg. Ezt a feladatot jelentős részben vállalják át az osztályfőnökök, különösen azokban az iskolákban, ahol a koordinátori feladatokat végző pedagógus a munkakörén belül nem kap valamilyen támogatást, (pl. órakedvezményt), illetve valamilyen más feladatával (pl. igazgatóhelyettes, könyvtáros, DÖK-segítő stb.) sem kapcsolható össze. Ezekben az esetekben a felkészítést sokszor csak a fogadó intézményeken múlik, a feldolgozás esetivé válik, azaz a pedagógiai lehetőségek részben kihasználatlanok

maradnak. A közösségi szolgálat dokumentálását és az ehhez kapcsolódó adminisztratív tevékenységet azonban minden meglátogatott iskolában megfelelően végzik el. Egyértelmű, hogy az IKSZ fejlesztésében a legnagyobb tartalék a pedagógiai tartalom megerősítése, ennek feltétele pedig az iskolán belüli pedagógusi kapacitás bővítése, pl. órakedvezmény biztosításával, vagy a szolgálathoz kapcsolódó munka egyéb formájú elismerésével.

További kihívást jelent az iskola és a fogadó szervezetek által szervezett tevékenységek kiválasztása. Ezek között sok az olyan, amely esetében a szabályoknak való megfelelés nem ítéhető meg egyértelműen, illetve nem hozza a diákok számára a hasznosság, a segítségnyújtás, az önkéntesség élményszerű hatását, hanem csupán a szolgálat kötelességszerű teljesítését eredményezi. Az eddigi tapasztalatok feldolgozása, értékelése segítheti az iskolákat a további tervezésben, a fogadó szervezetek, teljesítési lehetőségek tudatos feltárásában, a diákok számára megfelelőbb kínálat biztosításában.

3. Javaslatok a program továbbfejlesztésére

3.1. Jogszabályi változást igénylő javaslatok

A tavalyi összegző jelentés által már megfogalmazott javaslatok nyomán 2016. augusztus 24-én módosult a 20/2012. évi EMMI rendelet közösségi szolgálatra vonatkozó része. Ennek következtében számos problémát sikerült kiküszöbölni.

1. javaslat

Továbbra is nehézséget jelent a törvény azon kitétele, hogy

A 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről 6.§ 4.: „a középiskola elvégzését közvetlenül követő érettségi vizsgaidőszakban az érettségi vizsgák megkezdésének feltétele ötven óra közösségi szolgálat elvégzésének igazolása.”

A módosított szöveg a következő lehetne: „a középiskola elvégzését közvetlenül követő érettségi vizsgaidőszakra **való jelentkezésig** kell teljesíteni az érettségi vizsgák megkezdéséhez **feltételül szabott** ötven óra közösségi szolgálatot.”

Indoklás:

A módosítás jogilag egyértelművé tenné a helyzetet, és biztosítaná, hogy a második félév nagyobb részében a diák már a vizsgákra való felkészüléssel foglalkozzon, ne az előfeltétel teljesítésével a tanítás utolsó napjáig, amit a jelenlegi jogszabály lehetővé tesz, és bizonytalan helyzetet teremt a vizsgák megkezdésével kapcsolatosan.

2. javaslat

A 20/2012. évi EMMI rendelet (9) a közösségi szolgálat dokumentálásának kötelező elemeként

- b) az osztálynaplóban és a törzslapon a kijelölt pedagógusnak dokumentálnia kell a közösségi szolgálat teljesítését,
- d) az iskola a közösségi szolgálattal kapcsolatos dokumentumok kezelését az iratkezelési szabályzatában rögzíti.

Az iskolák által alkalmazott záradékok:

46. Igazolom, hogy a tanuló a .../..... tanévben óra közösségi szolgálatot teljesített. B.

47. A tanuló teljesítette a rendes érettségi vizsga megkezdéséhez szükséges közösségi szolgálatot Tl.

A szöveg a következőképpen módosulna:

- b) az osztálynaplóban, a törzslapon és a bizonyítványban a kijelölt pedagógusnak dokumentálnia kell a közösségi szolgálat teljesítését egymásnak megegyező módon,
- d) az iskola a közösségi szolgálattal kapcsolatos teendőket a pedagógiai program mellékletében; a részletes szabályozását, feladattervét az éves munkatervben (felelős, határidő), illetve a dokumentumok kezelését az iratkezelési szabályzatában rögzíti.

46. Igazolom, hogy a tanuló a/..... tanévben óra közösségi szolgálatot teljesített. B.

47. A tanuló teljesítette a rendes érettségi vizsga megkezdéséhez szükséges közösségi szolgálatot Tl., B, N.

Indoklás:

Adminisztrációs nehézséget jelent jelenleg az iskoláknak, hogy a záradékok különfélék, és nincs világossá téve, hogy melyik záradék vonatkozik az osztálynaplóra, melyik a másik két dokumentumra, és így nem világos miként lehet a három különböző dokumentum megegyező egymással. Az iskolák jelentős része máig nem jutott el oda, hogy a pedagógiai programjában a közösségi szolgálatot megemlítsé, illetve részleteiről döntést hozzon. Mára már minden iskola rendelkezik annyi tapasztalattal, hogy elvárható, hogy ezek alapján a működésében a fentieket megfelelő módon rögzítse.

3. javaslat

A 326/2013. (VIII. 30.) Kormányrendeletben a közösségi szolgálattal kapcsolatos foglalkozás átsorolásra kerülne a 17.§ 1. bekezdésében szereplő feladatok azon körébe, amelyek **heti kettő-négy óra erejéig számítanak be a kötött munkaidő neveléssel-oktatással lekötött részébe. A 250 fős diáklétszám esetén lenne két óra, míg a további 250 diák létszám felett további 2 óra, azaz összesen 4 óra.**

326/2013. (VIII. 30.) Kormányrendelet

a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról

17. §

(2) Egyéb foglalkozás a tantárgyfelosztásban tervezhető, rendszeres nem tanórai foglalkozás, amely

i) közösségi szolgálattal kapcsolatos foglalkozás

A szöveg a következőképpen módosulna:

17. § (1) Nevelési-oktatási intézményben a pedagógus számára a kötött munkaidőnek neveléssel-oktatással le nem kötött részében

24. közösségi szolgálattal kapcsolatos foglalkozás

Indoklás:

A közösségi szolgálat szervezése az IKSZ koordinátorok számára komoly feladat, és sok energiát igényel. A tapasztalat az, hogy amennyiben ezt a megtartott 22-26 óra feletti sávban szervezik, akkor csak adminisztratív feladatokra marad idejük, a felkészítés és feldolgozás megszervezésére nem. Egy ilyen átszólás támogatná a pedagógiai feladat megszervezését, és lehetővé tenné a program pedagógiai céljainak megvalósítását.

3.2 Jogszabályi változást nem igénylő javaslatok

1. A tanévkezdő kiadványban minden évben szerepeljen néhány szó az Iskolai Közösségi Szolgálatról a monitori vizsgálatok tapasztalatai nyomán, ami kiemeli a program pedagógiai jellegét.
2. A tanév rendjében kapjon szerepet egy tanítás nélküli munkanap, amely a közösségi szolgálat népszerűsítésére, iskolai szintű programok megszervezésére lehetőséget ad a tanév végén, az utolsó tanítási hét egyik napján IKSZ napként. Ez erősítené az iskolákban a program fontosságának tudatát, illetve a tapasztalatok alapján visszacsatolás lehetne országosan is arról, hogy miben érdemes fejleszteni az intézményi gyakorlatot a program kapcsán.
3. Kerüljenek felülvizsgálatra az IKSZ-t érintő nyomtatványok (törzslap, bizonyítvány) minden iskolatípus esetén, megvizsgálva, hogy ezekbe hova kerülhet be az IKSZ óraszám.
4. A Közösségi Szolgálat Portál Gyakran Ismétlődő Kérdéseibe kerülhessen be, hogy a bizonyítványba tantárgyi sor végére is fel lehet vinni évente a teljesített óraszámok feltüntetésével.

Indoklás:

A bizonyítvány, törzslap nyomtatványok jelenleg használatos típusainak nagy részében nincs hely a közösségi szolgálat évenkénti bevezetésére; a megjegyzés rovatban számos másnak is helyet kell biztosítani. Egy sor beillesztésével vagy az üres sor kitöltésével jól lehet ezt a nehézséget orvosolni.

3.3. Az IKSZ rendszerszintű támogatása projektkeretek között

Fogadó szervezetek felkészítése

Szükség lenne valamelyik központi, a közoktatási rendszer egyes elemeinek fejlesztését célzó projekt keretében a fogadó intézmények szakmai felkészítésére, és az iskolákkal való kapcsolatfelvétel elősegítésére pályázati úton, a minisztérium ágazatainak bevonásával (egészségügyi, kulturális, oktatási, sport, szociális), segítve ezzel a fogadó intézmények szakmai felkészülését, növelve számukat a programban; áttételesen az iskolák feladatát is megkönnyítve ezzel.

Referencia intézmények

Hasznos lenne a referencia intézményi hálózat kiépítésére és minőségbiztosítási rendszerre. Ez mérceként szolgálna az intézmények IKSZ munkájának megítéléséhez. Ehhez alapul vehető az ökoiskolai minősítési rendszer. A monitori tapasztalatok azt bizonyítják, hogy ma nem egységes, milyen tevékenységet tekintenek közösségi szolgálatnak a különböző területek fogadó intézményei; ez a kérdéskör kidolgozásra vár.

Iskolák közötti együttműködések ösztönzése

Az IKSZ feltételeinek, körülményeinek kialakulása után jelentős fejlesztési lépés lenne területi (pl. egy megye, nagyobb város), vagy más alapon (pl. az iskolai irányultsága szerint) szerveződő, állandóvá tehető együttműködések létrehozása. Ennek során mérlegelhető a pedagógiai háttérszervezetek, pl. POK-ok lehetséges szerepvállalása is.

3.4. A monitorozás folytatása a következő években

Az intézmények mintegy 3%-a, illetve a 40 intézmény IKSZ monitorozásának feltételei a Nemzeti Pedagógus Karral kötött szerződés keretei között adottak. A tapasztalatokat célszerű évről évre feldolgozni, és a protokollt átdolgozni elsősorban a sikerkritériumokra fókuszálva.

A monitorozott intézmények köre az NPK-val való együttműködés során alakul ki, figyelemmel az IKSZ további fenntartása, és fejlesztése szempontjából fontos szempontokra, különös tekintettel az IKSZ minőségének fejlesztéséhez szükséges a jó gyakorlatok feltérképezése és minőségkritériumok azonosítása.

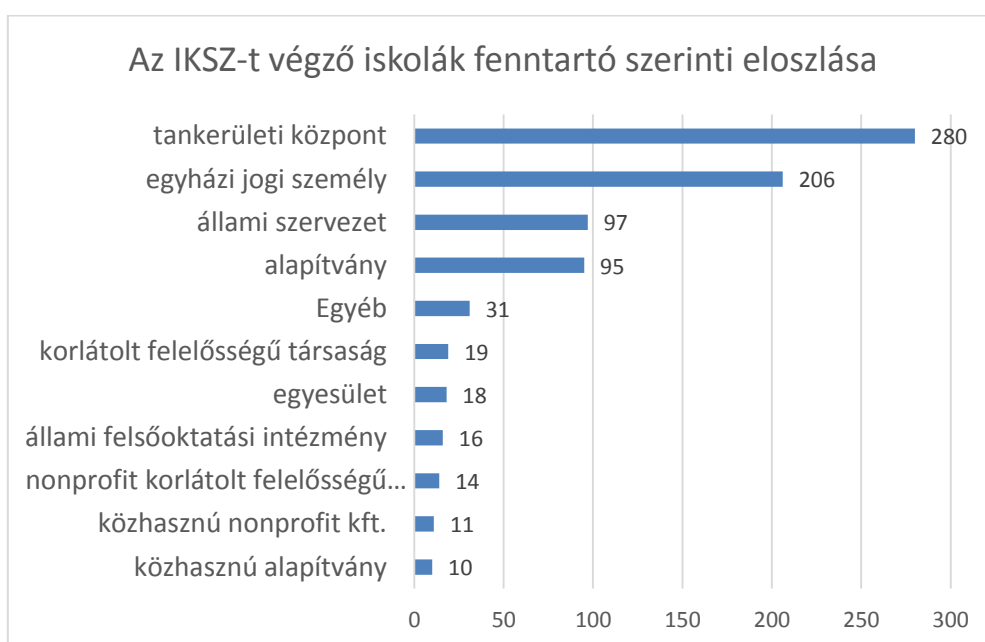
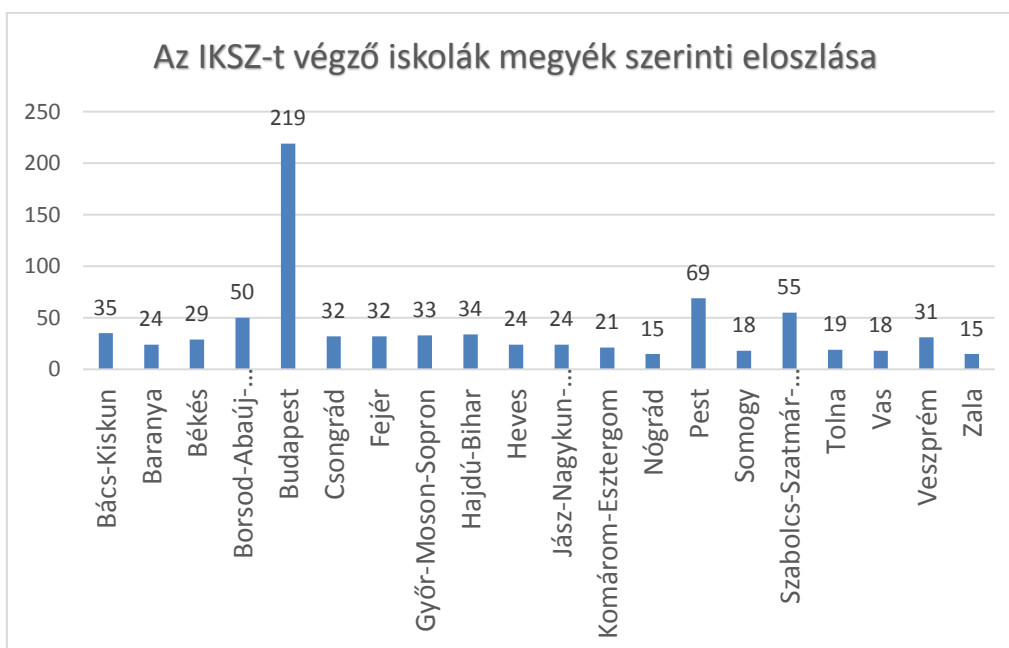

4. Az IKSZ megvalósulásának körülményei, feltételei

4.1. A monitoring vizsgálat hatóköre

A 2018. november 28-i KIR-lista szerint az országban 797 érettségít adó középiskola működik, és szervez IKSZ-et. A 40 intézmény monitoring látogatása ezeknek mintegy 5%-át érintette.

Az érettségít adó magyarországi középiskolák megoszlása

Az ábra alapján a meglátogatott 40 intézmény fenntartók szinti megoszlás összevethető az intézményfenntartók országos megoszlásával. Tankerületi központhoz tartozó középiskola 280, egyházi fenntartású középiskola 206, alapítványi, köz- vagy közhasznú alapítványi iskola 105, állami szervezethez tartozó – leginkább minisztériumok fenntartási körében lévő iskolák 57, kft. valamilyen formájához tartozó intézmény 44, állami felsőoktatási intézmény iskolája 16, egyesület 18, és egyéb fenntartók összesen 31 (egyházi felsőoktatási intézmény, szak-szervezet, települési nemzetiségi önkormányzat, közhasznú nonprofit részvénytársaság, magán felsőoktatási intézmény, részvénytársaság, vallási tevékenységet végző szervezet, közalapítvány, országos nemzetiségi önkormányzat).

4.2 Az IKSZ pedagógiai céljai

A nemzetközi kutatások alapján a közösségi szolgálat jellegű tevékenységek tekintetében a következő pedagógiai és társadalmi célok fogalmazódhatnak meg (amelyek a magyar definíciónak nem képezik részét). A sikerkritériumok segíthetnek abban, hogy a szerteágazóan változó, és különböző programok mégis módot adjanak az összehasonlításra.¹

A közösségi szolgálat 5 fő célja:

- Növelje az állampolgári aktivitást.
- Motiválja a fiatalokat a jövőben is az önkéntességre.
- Könnyítse a pályorientációt.
- Fokozza a szociabilitást, elősegítse a kapcsolatépítést.
- Elősegítse a tolerancia, a segítő szándék kialakulását a fiatalokban.

Sikerkritériumok (Dewey hatékonysági kritériumai és Matolcsi Zsuzsa² alapján):

- A tapasztalatok örömteliek, érdekesek legyenek.
- A tapasztalatok egymásra épülhessenek, folyamatot képezhessenek.
- A diák valós szituációban, kölcsönhatásban próbálhassa ki magát.
- Legyen hasznos, amit a diák csinál.
- A tevékenység ébresszen érdeklődést és információra való igényt a diákban.
- Legyen hosszú távú a tevékenység.
- Kapcsolódjon a tananyaghoz.
- A helyi közösség valós problémájára adjon választ.

¹ Celio, Ch. I., Durlak, J. and Dymnicki, A. (2011): A Meta-analysis of the Impact of Service-Learning on Students. *Journal of Experiential Education*. 2011, Volume 34, No 2. 164-181. Letöltés: https://www.tamui.edu/profcenter/documents/Meta-AnalysisoftheImpactofSLonStudents_2011.pdf, 2016. 08. 25.

² Bodó Márton (2015): Az iskolai közösségi szolgálat és a nemzetközi gyakorlat. 30–37. o. In: *Az Iskolai Közösségi Szolgálat bevezetésének tapasztalatai 2015*. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest

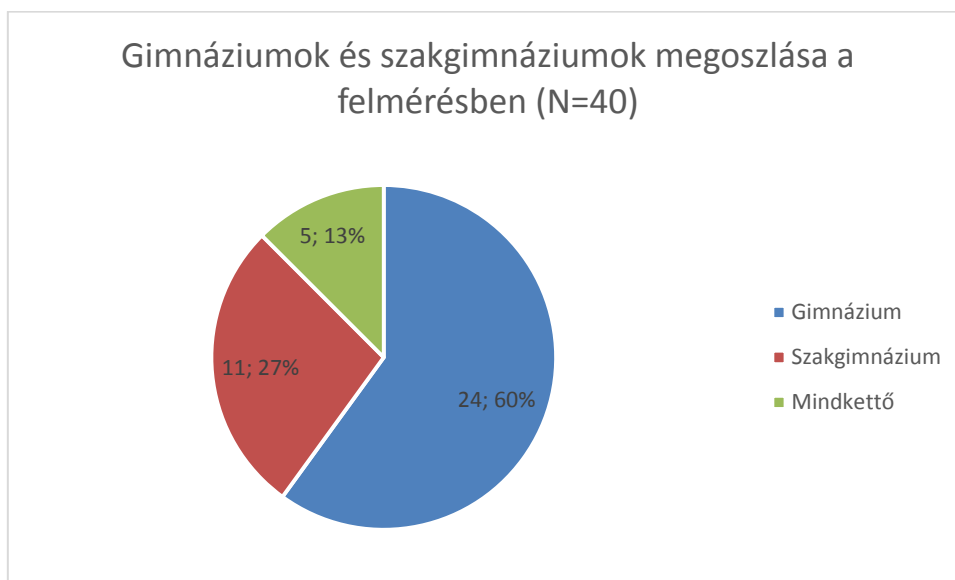
4.3 A monitorozott intézmények jellemzői

Az intézmények megoszlása

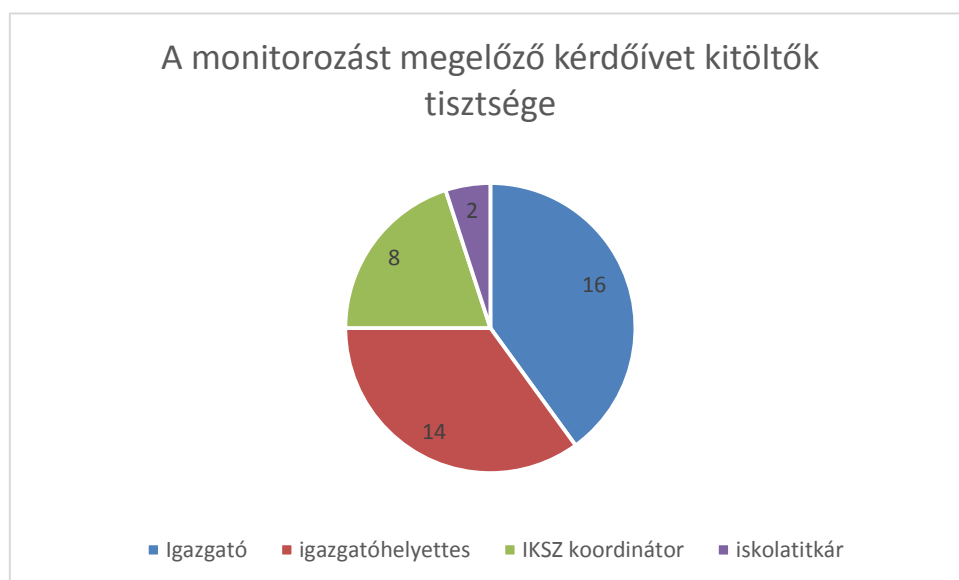

Az IKSZ program monitori vizsgálata főleg az egyházi és tankerületi központ általi fenntartású intézményeket érintette, ami rávilágít arra, hogy a későbbiekben érdemes más fenntartókra is fókuszálni.

A közösségi szolgálat végzésére kötelezett diákok száma a köznevelési statisztika (KIR tanulók, pedagógusok száma évfolyamonként) 2018. február 22-i adatai alapján 314 000 fő (ebből gimnáziumban tanulók száma: 190 379, szakgimnáziumban tanulók száma: 123 621). Jelentős részük az alsóbb évfolyamokban tanul. Az idén végzős évfolyamra járó diákok létszáma 72 078 fő, míg 76 885 fő 11. évfolyamos, 76 159 fő 10. évfolyamos és 88 878 fő 9. évfolyamos. A monitori vizsgálat során elsősorban 10–12. évfolyamos diákokkal találkoztunk, a kezdő 9. osztályos diákok tapasztalat hiányában kimaradtak a vizsgálatból.

A monitorozott 40 iskolából 24 gimnázium, 11 szakgimnázium és 5 mindkét iskolatípusként funkcionál.

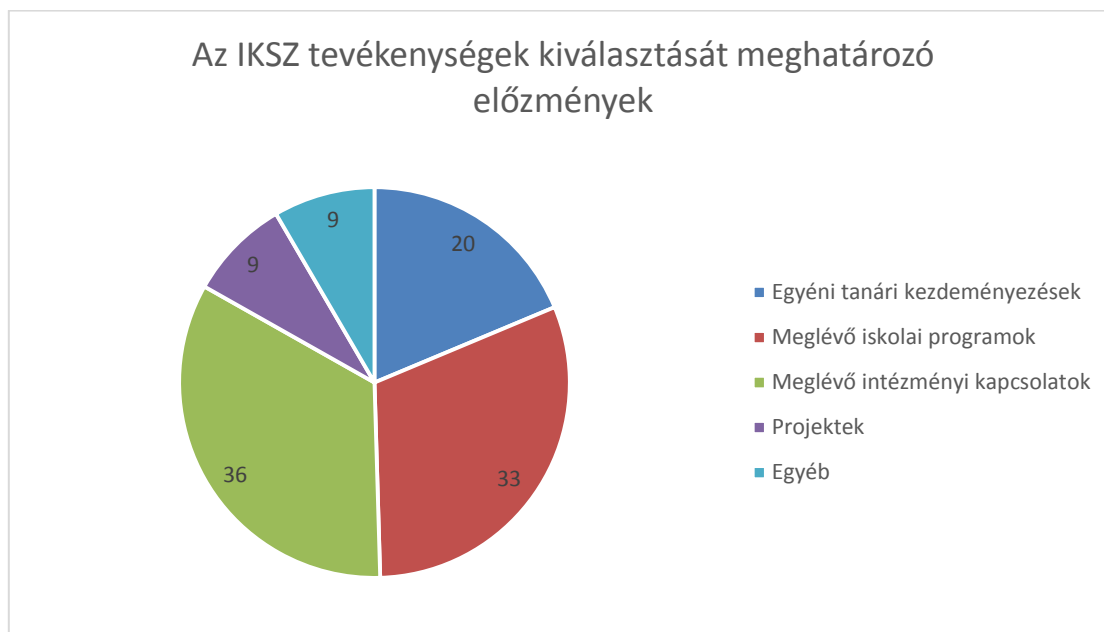

A kitöltők legnagyobb számban az intézmények igazgatói és igazgatóhelyettesei voltak. 8 esetben az IKSZ koordinátor adott válaszokat a feltett kérdésekre, 2 esetben pedig az iskolaitkár töltötte ki a kérdőívet.

4.4. A látogatott intézmények IKSZ programjának átfogó jellemzői

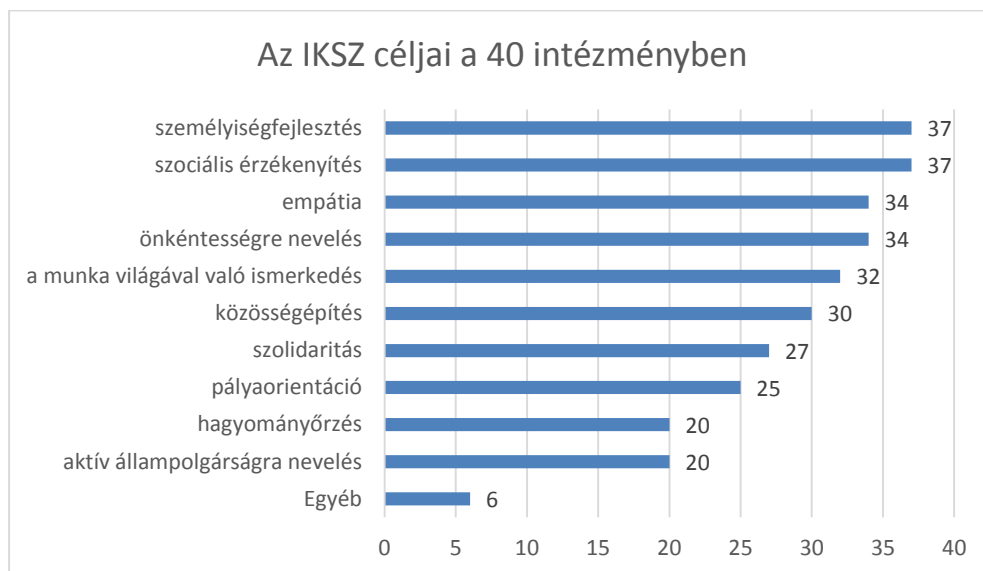
A tevékenységek meghatározása

Az iskolán belüli IKSZ tevékenységek nagy része az iskola hagyományos (értsd: IKSZ nélküli) életében korábban is megszokott eseményekhez, rendezvényekhez kapcsolódik. Ezek köre bővül néhány olyannal, amelyet a diákok az IKSZ nélkül nem, vagy nem szervezett formában, regisztrált mennyiségben végeznének el. Ez a bővülés, illetve intézményesülése mindenképpen hasznos az iskolai célok teljesülése érdekében. Ugyanakkor mindez a formális teljesítések arányának a növekedéséhez is vezethet. Az esetek 20%-ban egyéni tanári kezdeményezések is alapul szolgáltak a közösségi szolgálati program megvalósításához.

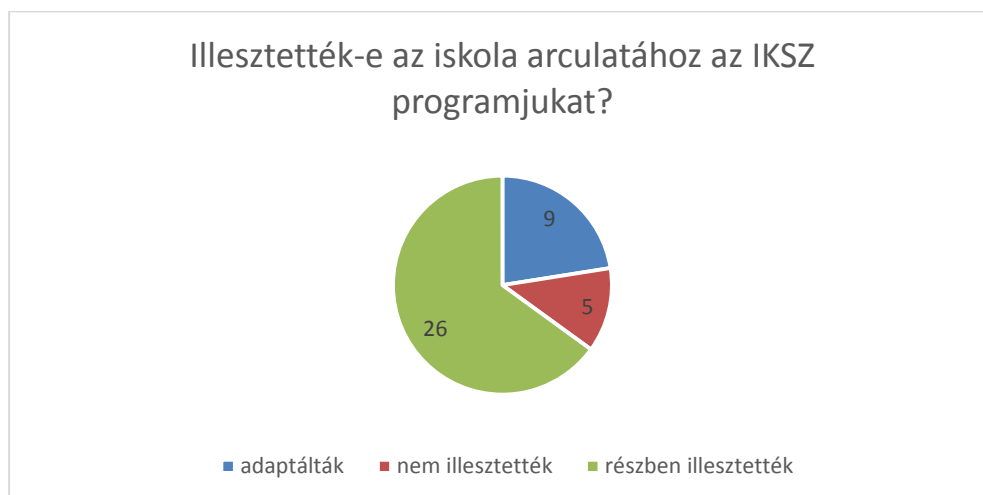

A tevékenységek deklarált céljai

A 40 iskola „igen-nem” válasszal jelölte meg az általa legfontosabbnak tartott célokat. A személyiségfejlesztést és a szociális érzékenyítést szinte mindegyik fontosnak tartja, ugyanakkor a többi, a felmérésben megnevezett cél is magas, legalább 50 %-os elfogadottságú. Az arányok jól tükrözik a lehetséges közösségi szolgálati tevékenységek sokszínűségét.

Az IKSZ illeszkedése az iskola pedagógiai közegébe

Az iskolák nagy része az IKSZ bizonyos elemeit az iskola meglévő arculatának, jellegének, hagyományainak, szokásoknak stb. megfelelően alakította ki. A kezdeti tapasztalatok feldolgozása és a tervezés, valamint a megvalósítás fejlődésével, a jó gyakorlatok megismerésével és az együttműködések révén, valamint a tevékenységek iskolán belüli hagyományainak kialakulásával várhatóan az IKSZ egyre inkább szervesül az iskola pedagógiai munkájában.

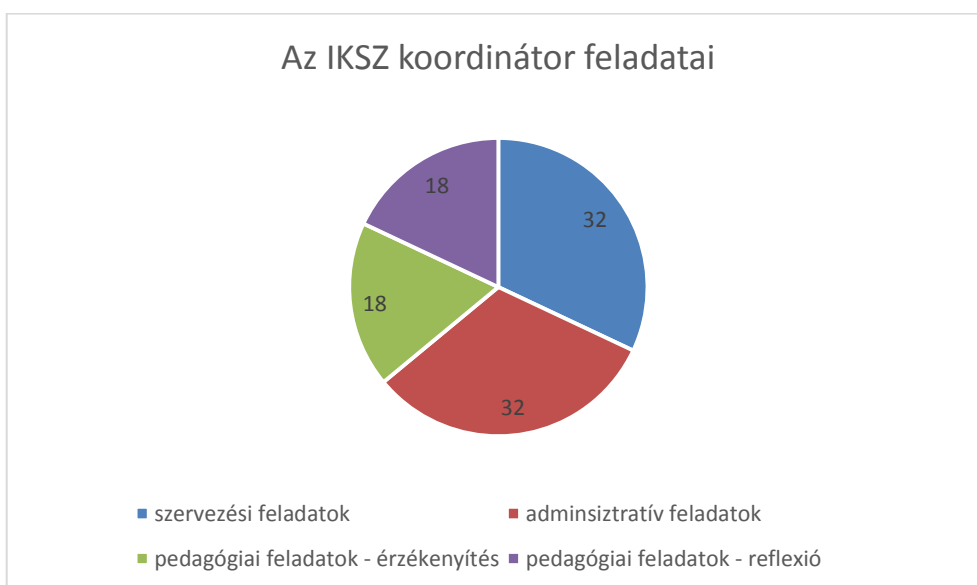
5. Az IKSZ program megvalósulása a látogatott iskolákban

5. 1. Az IKSZ program irányítása az iskolákban

A koordinátor

Az iskolák nagy részében „megnevezett” koordinátor foglalkozik az IKSZ teendőkkel. Okkal feltételezhető, hogy a 4 nemmel válaszolt iskolában is valaki – valószínűleg az osztályfőnökök – elvégzik a teendőket, és iskolai szinten is kézben tartja valaki legalább az adminisztrációt. A jövő évi felmérésben, illetve monitorozáskor célszerű lesz erre konkrétan rákérdezni.

Az iskolákban folyó IKSZ tevékenységek minőségének legmeghatározóbb tényezője a szervezésre, lebonyolításra ellenőrzésre, fejlesztésre stb. fordított pedagógusi munkamennyiség. Valamennyi látogatott intézményben jelezték, hogy az ezzel foglalkozó pedagógusok, különösen a koordinátorok nem tudnak annyi időt fordítani az IKSZ-re, aminek révén akár csak a legkézenfekvőbb minőségi eredményeket el lehetne érni. Ennélfogva az IKSZ rendszerszinten sem tudja hozni a benne rejlő nevelési és egyéb eredményeket. A felmérés azt tükrözi, hogy a koordinátorok többsége jóval a

munkaidején felül dolgozik az IKSZ feladatival. A válaszadók fele „egyéb” választ adott, ami azt jelenti, hogy a kérdés szempontjából munkaidőn kívüli feladatnak tekintik az IKSZ teendőket.

Az intézmény vezetője

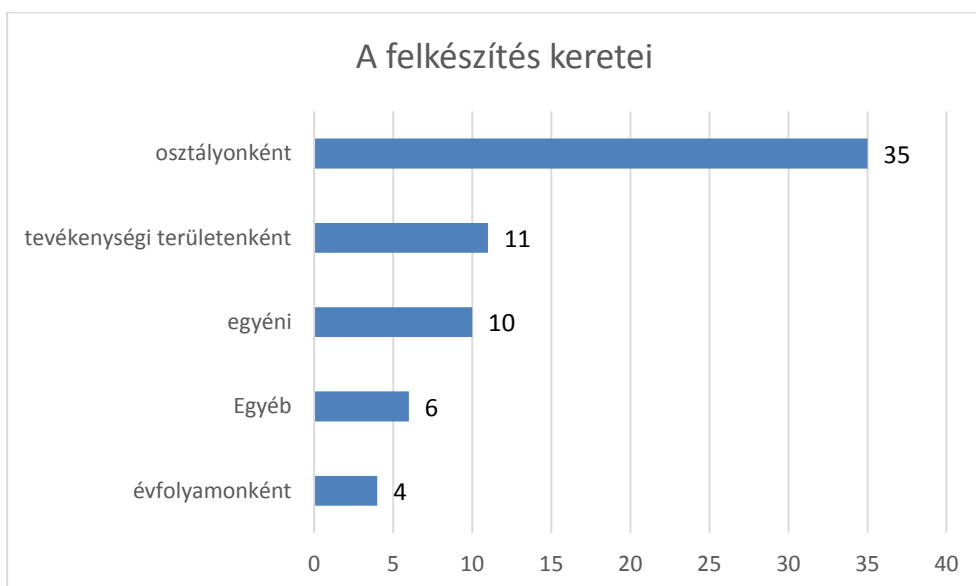

Az intézményvezetők is valamennyi iskolában felvetették a túlterhelés problémáját, ezzel együtt az iskolán belüli tevékenységet és az érintettek munkáját – a kötelezőségekre is tekintettel – a túlnyomó többségük támogatja. A választ a 3 „semleges” válasz esetén befolyásolhatta a kitöltő személye, illetve a kérdésről alkotott személyes vélekedése is.

5.2 Felkészítés a szolgálatra

Az iskolák túlnyomó többsége (88%-a) 1-3 óra időt szán a szolgálatra való felkészítésre. Ez valószínűleg elegendő a minimális tudnivalók, adminisztrációs szabályok stb. közlésére. A konkrét tevékenységekre való felkészítés vélhetően esetleg, a fogadó szervezetek bevonásával kerül sor, ezt az időkeretet feltehetőleg a teljesítési órák között számolják el. A teljesítések sokfélesége miatt ezekre a részadatokra a monitorozáshoz kapcsolódó felmérés nem tért ki.

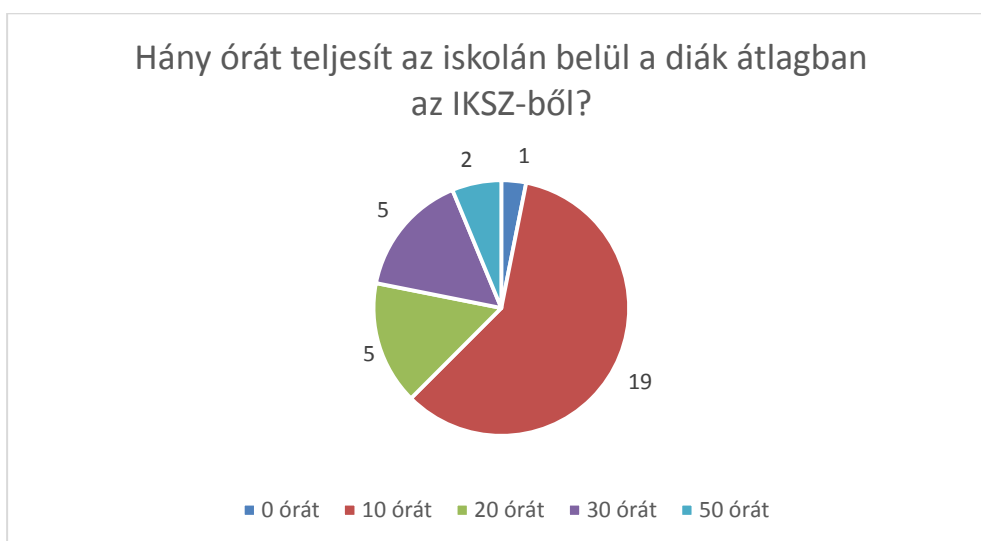

A felkészítés általános (a konkrét teljesítési helyszínektől még független) része a legtöbb helyen a koordinátor és az osztályfőnök között oszlik meg. A kisebb iskolákban inkább a koordinátor, a nagyobbakban inkább az osztályfőnök vállal többet. Az adminisztráció nagy része sok esetben az osztályfőnökök feladata.

Az érzékenyítés, ami a motivációt adhatja a tevékenységekre, már színesebb képet mutat. Változó, hogy a felkészítés több felkészítő alkalmat jelent vagy csak egy tanórányi időt. Van, ahol a saját szervezésű tolerancianap keretében kerül rá sor, ahol megjelennek a fogadóintézmények képviselői, és forgószínpadszerű bemutatkozást, „börzét” tartanak a 9–10. évfolyamosoknak. Felkészítést, érzékenyítést egyes nagyobb fogadószervezetek külön is tartanak, ezen kívül van példa osztályszintű tájékoztatásra is. A felkészítés elsősorban osztályfőnöki órán zajlik. Az érzékenyítés, motiválás változó színvonalú és tartalmú, ezt követi az érdeklődést felmérő jellegű jelentkeztetés, a teljesítés azonban nagy arányban más helyszíneken és tevékenységi körben valósul meg.

5.3. A teljesítés helyszínei

Iskolán belüli teljesítés

Az iskolák közel felében jelentős, 10 körüli órát iskolai keretek között teljesítenek. Ebbe beleértendő a felkészítés és a feldolgozás is, azonban így is tehát tanulónként átlagosan kb. 2 nap az iskolán belüli teljesítés. Mivel a monitorozást megelőző felmérésben az iskolára jellemző átlagos, a teljesítési jelleget tükröző értéket kértünk, a teljesítések egyéni szóródása valószínűleg sokkal nagyobb, feltételezhető, hogy mindegyik intézményben vannak diákok, akik szinte az egész szolgálatot külső helyszínen és vannak, akik az egészet iskolai keretek között teljesítik.

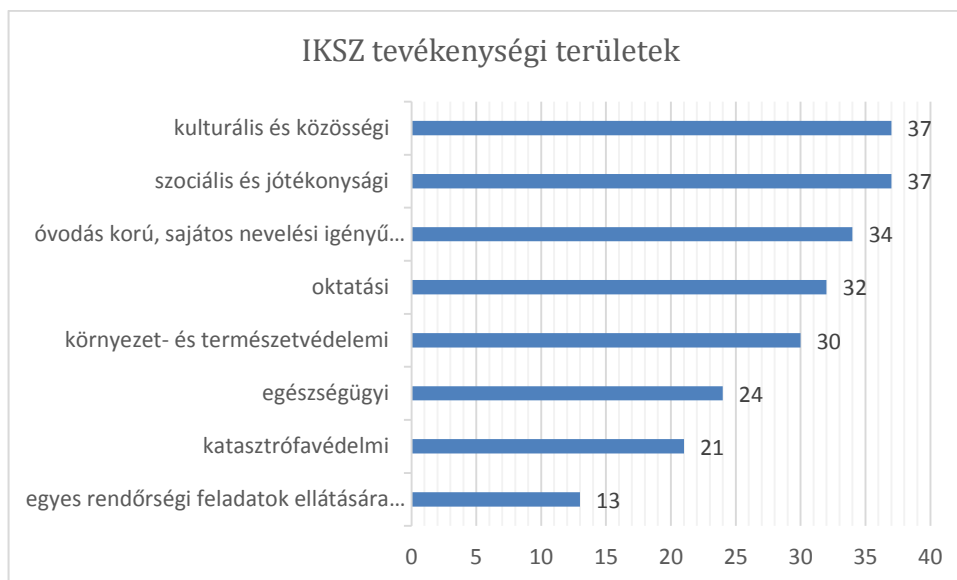
Az iskolán belüli IKSZ tevékenységek nagy része az iskola életében korábban is megszokott eseményekhez, rendezvényekhez kapcsolódik. Ez a bővülés, illetve intézményesülése mindenképpen hasznos az iskolai célok teljesülése érdekében.

Az iskolán belüli tevékenységi skála tartalmilag is igen színes: a tanulmányi versenyek szervezésében való részvétel, könyvtári leltár kialakítása, szertárrendezésben, telephely rendbetétele, rendezvények lebonyolításában való közreműködés, iskolai zenedélután, ökoiskolai programok, fogyatékkal élőknek szervezett látogatások, egészségnap, tolerancianap, ballagási meghívók nyomtatása, korrepetálás. A többcélú intézmények számára jó lehetőség az IKSZ. A diákok szívesen vállalnak feladatokat a saját általános iskolájukban, óvodájukban, például az elsősök ebédeltetésében. A feladatoknak általában van egy felelős szaktanára, aki igazolja az elvégzett tevékenységeket (könyvtár, tankönyvezés, rendezvények, nyílt nap délutáni része). Több intézményben a belső tevékenységek körében a diákönkormányzat tevékenységei is jelentős arányt képviselnek.

Az iskolák egy része úgy véli, hogy a szalagavató bálon álló díszsorfal, a könyvosztás, a növények locsolása, önmagában a DÖK-tagság nem tekinthető a közösségi szolgálat részének. Máshol még kialakulóban van, hogy a korábban, illetve egyébként is létező iskolai tevékenységek milyen mértékben számíthatnak közösségi szolgálatnak. Van iskola, amely ezt IKSZ szabályzatában rögzíti is, vagyis hogy hány órát és milyen tevékenységekre engedélyez teljesíteni az iskolán belül a közösségi szolgálat keretében.

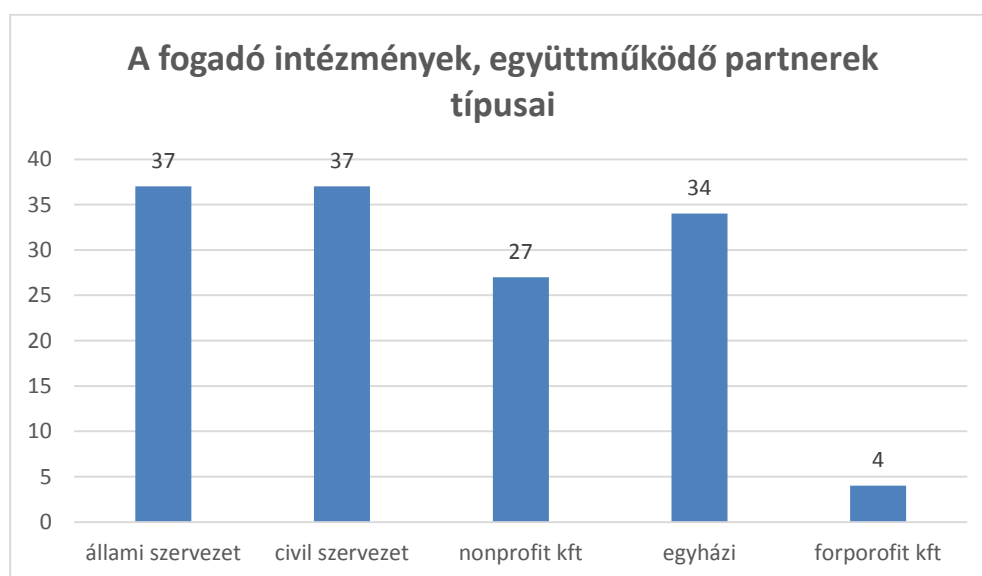

Iskolán belüli tevékenységek megoszlása

A területek közül a kitöltők többit is megjelölhettek. A 8 jogszabály szerinti tevékenységi terület összesített arányait, hogy valósan tükrözik az IKSZ tevékenységek tényleges belső arányait, jelzik az egyes kategóriákon belüli konkrét lehetőségek mennyiségét is. Az iskolán belül végzett elismerhető tevékenységek nagy része is a legnagyobb (30 feletti) kategóriákba esik. A tevékenység belső arányainak pontosabb felméréséhez a következő években célszerű lesz az adatokat külső-belső bontásban, valamint arány- vagy súlyszámok megadásával kérni.

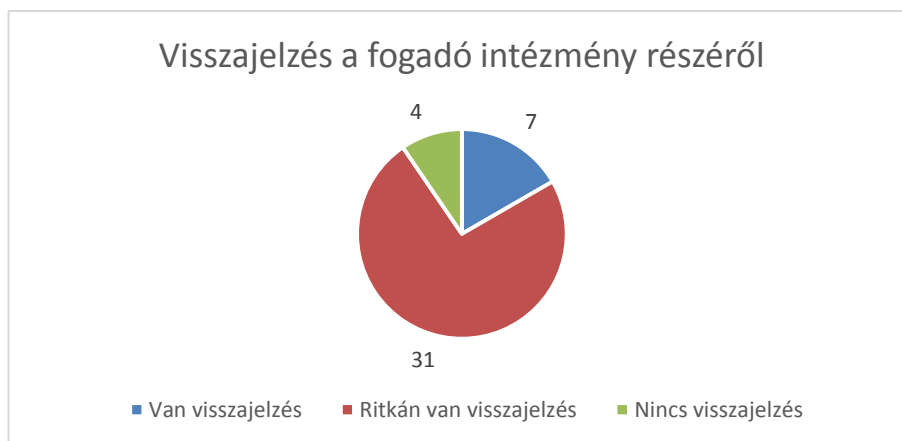
5.4 A fogadó szervezetek, együttműködő partnerek

Az iskolán kívüli fogadó szervezetek túlnyomó többsége a jogszabályoknak megfelelő 4 fő szervezeti kör között kb. egyformán oszlik meg, a nonprofit kft. viszonylag alacsony aránya feltehetőleg az ilyen szervezetek viszonylag kis számával is összefügg. Az egyházi szervezetek aránya is – az összes számukhoz képest – viszonylag magas, ezt az egyházi iskolák célzottan magasabb száma indokolja.

Az IKSZ minőségének fejlesztéséhez a jelenleg bevonható legnagyobb tartalék feltételezhetően a fogadó szervezeteknél van, akiknek primer érdekük lehet az önkénteseik melletti közreműködői kör létszámának bővítése. Célszerűnek látszik ezért a lehetséges fogadó szervezetek körében a tevékenységük tervezettebbé tételét és minőségének javítását szolgáló fejlesztések ösztönzése.

Visszajelzés

A fogadó szervezetek jelentős része az egyes teljesítési eseményeket, alkalmakat követően – feltehetőleg a szűkös kapacitás, vagy az odafigyelés hiánya következtében – nem fordít gondot arra, hogy a közreműködő diákok, illetve a küldő intézmények felé visszajelzést adjon. Feltételezhető, hogy ez leginkább a kisebb, az alkalmi, illetve kevésbé sikeres teljesítési lehetőségeket nyújtó szervezeteket jellemzi, így az partneri körbe kerülő új szervezetek esetén természetesnek tekinthető. Feltétlenül célszerű emelni az arányt, hiszen ezek a mozzanatok jelentősen javíthatják az IKSZ-nek a diákok körében érzékelhető megítélését. Valószínű, hogy a partnerek állandósulásával, az együttműködések gyakorlatának kialakulása révén ez a javulás bekövetkezik majd. Ezzel összefüggésben a következő évek felméréseiben célszerű lesz felmérni a „visszatérő fogadó szervezetek”, (azaz, hogy hány éve van meg az együttműködés) számát, illetve arányát.

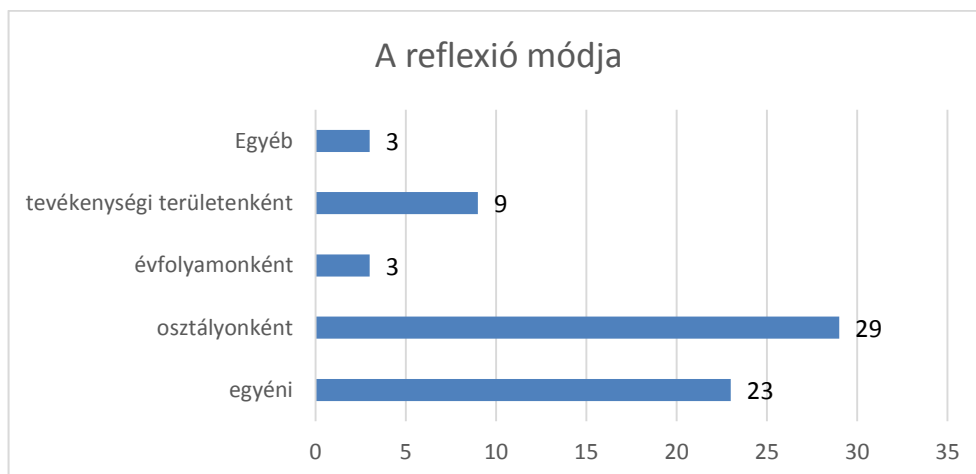
A teljesítők kísérése, a tevékenység közvetlen követése

Néhány iskolában esetenként elkíséri a diákokat egy pedagógus a külső helyszínekre. Ez jó pedagógiai lehetőséget jelent és értékes tapasztalatokkal jár, de – különösen kisebb létszámú teljesítői csoport és kis óraszámú teljesítések mellett – részlegesen lehetséges és a pedagógus számára aránytalan időbeli terhet jelent, így ezért csak szűk körben vált gyakorlattá.

5.5 Feldolgozás

Az iskolák túlnyomó többsége szán több-kevesebb időt a teljesítések lezárására. Az adatokból azonban az is látszik, hogy ez az idő minimális, az estek több mint felében 1-2 óra. Mivel ezt a legfeljebb 5 órát az iskola saját tevékenységként igazolhatja, lehetséges, hogy a megvalósulás egyes esetekben csupán formális. Az "5 óra" adat második legmagasabb számát a teljesítési időszak végén még hiányzó órák formális igazolása is indokolhatja.

A reflexió sokféle szervezeti keretben történik, a felkészítéshez hasonlóan attól is függ, hogy ki végzi. Ha az osztályfőnök, akkor osztályszinten történik, egyes iskolákban viszont előfordul az iskolai szintű, valamilyen iskolai rendezvényhez kapcsolódó IKSZ záróesemény. Van, ahol a tanév eleji, szorosan vett tanítást még nem tartalmazó két napban tartanak élménybeszámolót a felsőbb évesek, amely így egyben lezárása is a programnak.

A lezárás részeként elterjedőben van, hogy felsőbb évfolyamos diákok tartanak beszámolót a programba belépő évfolyamok számára. Közös lezárás az 50 óra elvégzésekor lenne praktikus, de mivel mindenki máskor végez, nehéz közösen értékelni. Ott, ahol a diákok nagy többsége lakóhelyén végzi a közösségi szolgálatot, különösen nagy kihívást jelent egy ilyen reflexió osztályszintű vagy évfolyamszintű megszervezése. Az IKSZ-ről leginkább informálisan kommunikálnak, és tapasztalataikat baráti, kortársi körben osztják meg.

A legkiválóbb IKSZ teljesítők elismerése érdekében, illetve a minta értékű IKSZ teljesítések bemutatására célszerű ösztönözni az iskolai, vagy nagyobb területi szintű, pályázatszerűen lebonyolított akciók, események szervezését, illetve az országos szintű „Segítő Diákok Pályázat”-ban való részvételt.

Az IKSZ programot az iskolák egy részében tantestületi értekezleten, az iskolai nevelési tevékenység részeként is értékelik, és ilyen körben tervezik a szolgálat iskolai szintű továbbfejlesztését és a következő évi tevékenységeket.

5.6. Az IKSZ megvalósulását nehezítő körülmények, veszélyeztető tényezők

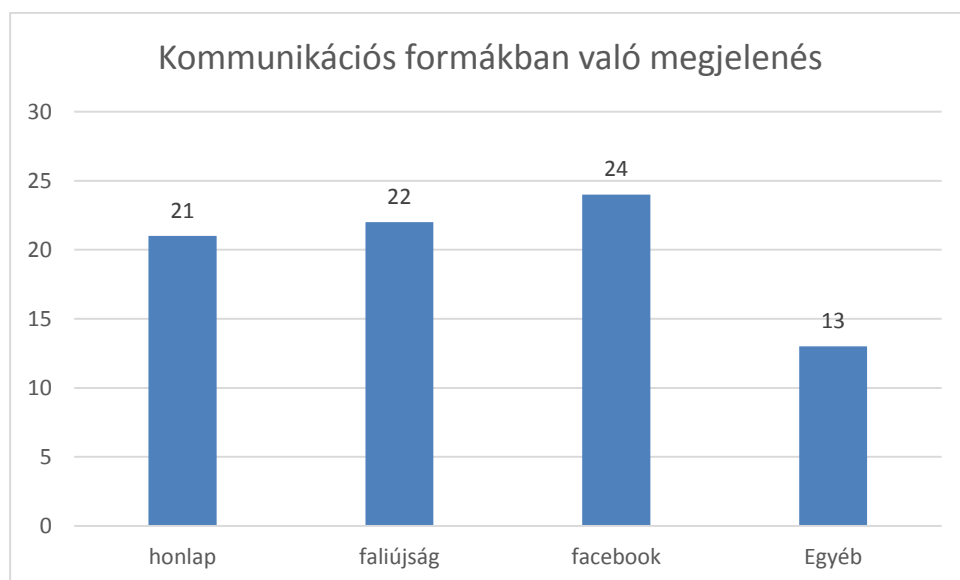

Az IKSZ az érettségi feltétele, így a diákok – legalábbis formailag – gyakorlatilag teljes létszámban teljesítik. A kérdés sokkal inkább a tartalmi eredményekre vonatkozik. Figyelemre méltó, hogy az adminisztráció a veszélyeztetőként a legnagyobb számban megjelölt tényező.

Célszerű lenne a következő felmérésben egyes tényezőkre, pl. a motivációra vonatkozóan részletesebb kérdéseket feltenni.

5.7. Információáramlás

Az IKSZ programmal kapcsolatos információs csatornák nagy változatosságot mutatnak a meglátogatott intézményekben. A koordinátor személyesen vagy az osztályfőnökökön keresztül tartja a kapcsolatot a diákokkal; ez az érintett diákok számától függően lehet működőképes. Más használt csatorna még a faliújság, plakátok, az iskola honlapja és IKSZ-es közösségi oldalak. Az információs csatornák közül elsősorban a facebook jut szerephez, illetve az osztályfőnök személyes tájékoztatása.

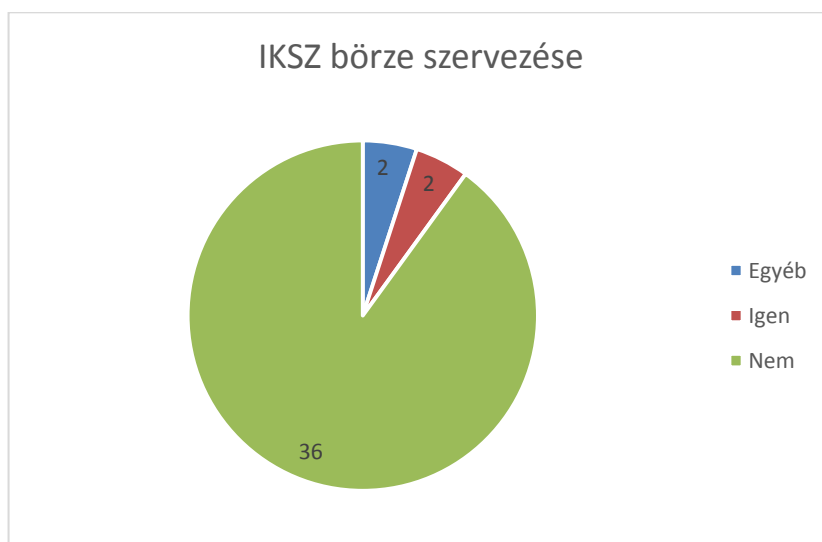
A legtöbbször a bejövő évfolyamos diákok szülei az első szülői értekezleten kapnak már tájékoztatást. Intézményfüggő, hogy a szülőkre az iskolák a szervezésben mennyire támaszkodnak. Nagy segítség, ha fogadó szervezeti javaslata van a szülőnek, a külső helyek

jelentős hányadát ők vagy gyermekeik hozzák. A szülők között ellenérzés nem jellemző az IKSZ-szel kapcsolatban.

Számos iskolában az információáramlást segíti az iskola honlapja, ahol önálló fülön elérhető minden dokumentum, illetve felkészítő anyag, amelyeket az osztályfőnökök is tudnak használni. A honlap az IKSZ szervezése, „népszerűsítése” szempontjából nagyon hatékony eszköz lehet, de ezt a legtöbb iskolában informatikai humán erőforrás hiányában nem tudják kihasználni pl. a jelentkezés lebonyolítására, képekkel illusztrált élménybeszámolók közzétételére.

Van, ahol minden osztályban van egy IKSZ felelős diák, akivel a koordinátor szorosabb kapcsolatot tart. A szülők bevonása a programba nem jellemző.

Az Iskolai Közösségi Szolgálat tevékenységeinek bemutatására az IKSZ börze megszervezését nagyon kevés iskola vállalja magára. A fogadó intézményi börze segíthetné a diákokat, akár városi vagy iskolai szervezésben a fogadó intézményi kör megismerésében. Felőbb éves diákok saját tapasztalataikra támaszkodva mutathatnák be a választott tevékenységi területet, előadásukat képekkel és videókkal színesíthetnék.

5.8. Diákok véleménye

Az IKSZ megítélése a gyerekek között vegyes, van néhány negatív vélemény, de ez a kisebbség, sok a pozitív tapasztalat. Ehhez az eredményhez hozzátartozik, hogy az iskolák választották ki az interjúban szereplő diákokat, és többségében igyekeztek olyan diákokat választani, akik pozitív képet festenek a programról, remélve, hogy ezzel az iskolájuk is pozitív megítélésben részesül a monitorozás során. Ugyanakkor a diákok a legtöbb esetben őszintén, kendőzetlenül, korosztályuknak megfelelő őszinteséggel mondták el a véleményüket.

A válaszok alapján elmondható, hogy a diákok hasznos tevékenységként tekintenek az IKSZ-re. A szerzett tapasztalatok örömteliek, és szinte minden esetben teljesül az, hogy a tanulók valós szituációkban próbálhatják ki magukat.

A diákok elsősorban 10. és 11. évfolyamon teljesítik a közösségi szolgálatot, de vannak iskolák, ahol a diákok egy részének ez a feladat a 12. évfolyamra marad. Ez összefügg a bejáró diákok számával. Ahol sok a bejáró diák, ott a közösségi szolgálatot többen végzik lakóhelyükön és így a teljesítés ütemezése a diákok egyéni döntésének függvénye. A felmentett diákok száma elenyésző.

A diákok választásaiban nem tükröződik szignifikánsan szakképzési irányuk, ami visszaigazolja, hogy az IKSZ intézményi arculathoz illesztése még nem fejeződött be. Speciális, de megoldható nehézség a határon túli tanulók helyzete, akik otthon nem, vagy nehezen tud-

nak IKSZ tevékenységet folytatni. A sportolók jelentenek még külön kihívást azzal, hogy az egyébként is feszített napirendjükbe miként lehet beilleszteni a közösségi szolgálatot. Mivel a diákoknak sokszor van 8. és 9. tanórása is, egyes helyeken jellemző a tanítási szünetekben való teljesítés, de van ellenpélda is. A nyári teljesítéseket a követhetőség érdekében a diákoknak előre meg kell szervezniük és egyeztetniük a koordinátorral, a szünet kezdete után már erre nincs lehetőség. Ahol ez így van, ott jobban kézben tudja tartani a koordinátor a feladatot.

A szakgimnáziumi diákok számára az összefüggő szakmai gyakorlat mellett nehézséget okoz a nyári teljesítés, a két kötelezettség együttes teljesítését sokan méltánytalannak érzik.

Sok a hirtelen adódó program a diákok egy részének megfelelőbb, mint a hosszú távú elköteleződés. Utóbbi csak 14 iskolában valósul meg. Az IKSZ keretén belül végzett tevékenységeket 16 intézmény szerint nagyobb számban később is folytatni szeretnék a tanulók.

Az idei diákinterjúkon a tanulók több esetben arról panaszkodtak, hogy nem érezték magukat hasznosnak, a fogadó intézmények nincsenek megfelelően felkészülve a feladatokra, nem tudják felmérni, hogy milyen tevékenységbe vonják be a diákokat, a munkatársak munkájának könnyítése érdekében veszik fel őket. Előfordul, hogy nem életszerű a kapott feladat, inkább csak azért van, hogy teljen az idő. A tanulók egy része beszámol adminisztrációs hibákról is. Előfordul, hogy a tanulónak a ténylegesen teljesítettől több órát igazolnak.

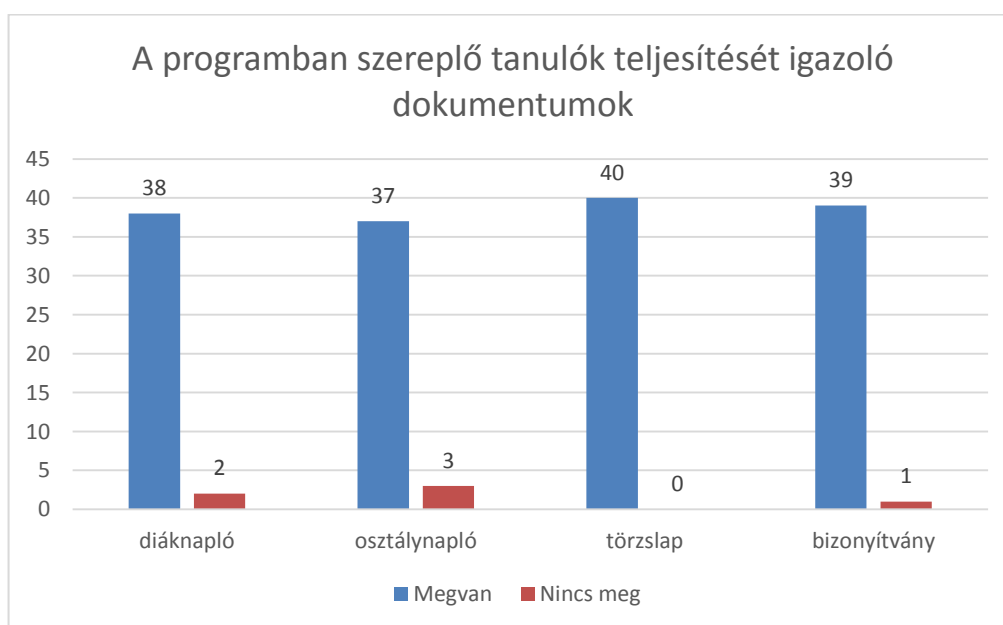
Mindezek mellett a nehézségek mellett arról is beszéltek a diákok, hogy vannak fogadó intézmények, amelyek profi módon készítik őket fel, fokozatosan adnak egyre nagyobb felelősséget jelentő feladatot a diákoknak és azt érzik, hogy végre partnerként kezelik őket a felnőttek, és „hasznosabbnak” érezték magukat, mint az iskolában bármikor. mert közvetlen eredményét is látták a tevékenységüknek.

A szolgálat az elején inkább feladat, menet közben élményszerűvé válik – jó választás esetén. Különösen jónak tartják, hogy érdeklődésüknek megfelelően választhatják ki a számukra megfelelő tevékenységeket. Ez a 40 meglátogatott iskolából 35 intézményben megvalósul. A szolgálatot végző diákok értékelik, hogy sokféle tevékenységből lehet választani; és hogy a partnerek döntő többsége megbecsüli és elismeri a munkájukat.

5.9. Dokumentáció

A tanév elején az iskolák kiértékelik az elmaradókat. A figyelmeztetést minden végző diák szüleinek kiküldik, akinek az 50 órából akár csak egy is hiányzott.

Együttműködési szerződéseket kezdetben minden szervezettel kötöttek minden iskolában; most már gyakoribb, hogy csak a szociális, egészségügyi és katasztrófavédelmi területen, felismerve az adminisztráció nagyságát. A gyakorlat azért továbbra is támogatja a minden partnerrel történő megállapodást, de már nem eseti vagy egyéves megállapodást kötnek, hanem visszavonásig érvényest.

A diáknapló az A4-es nyomtatott papírtól, „Tapasztalatok, élmények” rubrikával – amit a diákok többnyire vezetnek is –, a nyomtatványok használatáig számos variációt mutat. Van-e egyénileg és nyomdával készített verziók is, van olyan kiadvány, amely külön oldalt szentel a tapasztalatoknak. Problémát jelent, hogy van, ahol osztályszintű, illetve iskolai szintű összesített naplóban nem vezetik a közösségi szolgálat teljesítését, nem téve eleget a jogszabályi előírásnak. Különösen igaz ez a papíron vezetett osztálynaplók megszűnése és a KRÉTA rendszer használatának általánossá válása után. Feltétlenül szükséges lenne a KRÉTA rendszeren belül vagy más úton és központilag egy informatikai alapú nyilvántartó rendszert használatba adni, amely a terhet a töredékére csökkenthetné, illetve jelentősen szűkítené a diákok feladataira.

A bizonyítványba és a törzslapra a megfelelő záradékkal bekerülnek a teljesítések az iskolákban, a 0 órás teljesítést is jelölik többnyire, így egyszerűen követhető, ki az, aki még meg sem kezdte a szolgálatát. A teljesítések adminisztrációja a törzslapon minden iskolában megvalósul.

Nagy terhet ró a koordinátorokra az adatszolgáltatási kötelezettség; ők vezetik be folyamatosan a teljesített órákat a legtöbb iskolában egy külön excel-táblázatba, majd innen kerül át az év végi bizonyítványba.

A jogszabályok változásait nem tudja mindig napra készen követni a koordinátor, illetve az iskola, ez a záradékok változására is igaz. Nehézséget jelent a jogszabályi záradékok és a törvény szövege közti diszharmónia.

6. Kiemelkedő jó gyakorlatok

A Nemzeti Pedagógus Kar a 2017/18. évi monitori látogatások tapasztalatai alapján két iskolát díjazott kiemelkedő közösségi szolgálati programja miatt. Ezen felül több jó gyakorlattal vagy részleteiben már jó kezdeményezésekkel találkoztunk.

6.1 Monitori jelentés az alsószentmártoni Tan Kapuja Buddhista Gimnázium IKSZ programjáról

A látogatott intézmény neve és címe:

A Tan Kapuja Buddhista Gimnázium

Alsószentmárton, Petőfi utca 4/A

Látogatás időpontja: 2018. 04.12.

Résztevők:

igazgató: Harmat Mária

koordinátor: Pencs Anikó

diákok: 9-11. évfolyamos diákok; 5 fő

A látogatók neve: Sárkányné Lengyel Mária (NPK) Petrovics Nándor (EKE-OFI)

Statisztikai adatok:

	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.	HH és SNI	bejáró tanulók létszáma	kollégista tanulók létszáma
A tanulók létszáma	20 fő	21 fő	14 fő	14 fő	60	20	0
Teljesített óraszámok átlaga	0	17	34	50	22	21	0
Felmentett tanulók létszáma	0	0	0	0	0	0	0

A program bemutatása

Az intézmény kb. 15 éve működik egy ormánsági, többnyire mélyszegénységben élő beás cigányok által lakott kistelepülésen. Fenntartója a magyarországi Buddhista Egyház.

Mai szervezeti kereteik között évfolyamonként egy osztállyal gimnáziumot, valamint több telephelyen felnőtteket részére gimnáziumi osztályokat működtetnek.

Az iskola falusi környezetben barátságos, új építésű modern épületben működik.

A gimnázium tanulói szinte kivétel nélkül nagyon nehéz anyagi, és rossz lakáskörülmények között élő családokból érkeznek. Számukra, és családjuk számára sok esetben a teljes reményvesztettség helyett jelent kiemelkedési esélyt az intézmény munkája.

Az intézmény tanulói a teljes közösségi szolgálatot az iskola által feltárt és biztosított keretek között végzik el. A tevékenységet a fokozatosan bővített bázisszervezeti körre alapozva végzik. Legjelentősebb bázisuk a fenntartó egyház, annak egyik hitéleti központjában rendszeresen közreműködnek közösségi programokban, illetve fenntartási munkákban. Másik állandó partnerük a katasztrófavédelem siklói bázisa, itt rendezvények lebonyolításában, illetve katasztrófavédelmi versenyen vettek részt, egy pécsi szociális alapítvány által működtetett hajléktalanellátó intézmény, ahol ételosztásban közreműködtek. Ezen felül rendszeresen közreműködnek idősgondozó intézményeknél is.

A szervezés és a teljesítés során számtalan nehézséggel kell megküzdeniük.

Az intézmény pedagógusai szerint a diákjaik cigány származásából fakadó idegenkedés, illetve tartózkodás, iskolai közreműködéssel való feloldása nélkül megszervezhetetlen és a diákok részére szinte teljesíthetetlen lenne a szolgálat. A szükséges bizalomhoz nagyon alapos előkészítő munkára és a szervező, irányító pedagógusoknak a kezdeti időszakban a szolgálatot teljesítők körében való állandó kezdeti jelenlétére van szükség.

Mivel a településen élők jelentős része családi körben a beás nyelvet beszéli, és ennek következtében több diákjuk számára a magyar nyelv teljes körű használata is nehézséget okoz, a tevékenységet mindig csoportosan végzik.

A település környezetében hét közben délután, illetve hétvégén közösségi közlekedéssel szinte lehetetlen eljutni a tevékenység lehetséges helyszíneire, így többnyire saját buszokkal közlekednek.

A tevékenységükhöz szükséges kevés dologi kiadás fedezetét a mélyszegénységben élő családok nem tudnák biztosítani, ezt szokásosan a fenntartó egyház vállalja át.

A diákok a tevékenységi helyszíneket, alkalmakat, a lehetőségek bővülő köréből maguk választhatják. A szolgálatot örömmel teljesítik, és élményként, szinte ünnepként élik meg a szolgálat keretében eltöltött időt. Utólag egyértelműen pozitív élményként emlékeznek vissza.

A fogadó helyszínekkel mára állandósult a kapcsolat, ezek számítanak a diákok esetenként nehezen nélkülözhető közreműködésére.

Az iskola példaszerűen beépítette, „szervesítette” az IKSZ céljait és a tevékenységét az intézmény programjába és mindennapjaiba. Tudatosan veszik figyelembe a települési körülményeket, a hagyományokat, a diákjaik élethelyzetét. Szép példája ennek az, hogy minden közösségi szolgálatos napot – mint egy családi ünnepet – közös étkezéssel zárnak.

A szolgálatban való részvételt általában a koordinátor és az osztályfőnökök irányítják és kísérik figyelemmel. A közvetlen személyes, és az összesítő adminisztrációs feladatokat is a pedagógusok végzik el. Ennek eredményeképpen mintaszerű, állandóan naprakész, teljes körű, és megalapozott teljesítési nyilvántartással rendelkeznek.

A fogadó partnerekkel minden esetben megfelelő tartalmú megállapodást kötnek.

Felvetett problémák

A költségeket (utazás, anyagok, stb.) az adott helyzetű diák-célcsoportra tekintettel külön forrásból kellene biztosítani, a fenntartótól ez nem feltétlenül várható el. Megoldás lehet egy ilyen célú, a fogadó szervezetek részére nyújtott pl. pályázati támogatás is. Hasonló keretek között lehetne kezdeményezni a célcsoportba tartozó diákokkal szembeni idegenkedés feloldására irányuló aktivitásokat is.

Ajánlás

Az iskolai működése mintaszerű példa a hátrányos helyzetű térségekben folyó iskolai pedagógiai munkához. Ennek keretében a hasonló helyzetű intézmények számára az itt működő IKSZ is feltétlenül a tanulmányozásra és adott esetben követésre érdemes példa.

6.2. Monitori jelentés a debreceni Kós Károly Művészeti Szakgimnázium és Kollégium IKSZ programjáról

Intézmény neve és címe:

Kós Károly Művészeti Szakgimnázium és Kollégium,
4032, Debrecen. Hollós u. 3.

Látogatás időpontja: 2018. 04. 26.

Résztevők:

igazgató: Vargáné Szabadka Tünde

koordinátor: Tihanyiné Iklódi Piroska (jelenleg könyvtáros, volt pszichológus)

A monitorozó szervezet részéről: Bodó Márton (EKE OFI), Posta László (NPK),

Sárosi Tünde (EKE OFI)

diákok: 7 diák: 9-esek, 11-esek

Statisztikai adatok:

	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam	12. évfolyam	HH és SNI	bejáró tanulók létszá- ma	kollégis- ta tanu- lók lét- száma
A tanulók lét- száma	61 fő	57 fő	64 fő	55 fő	14 fő	0	67 fő
Teljesített óra- számok átlaga	7 fő	21 fő	30 fő	50 fő	0	0	0
Felmentett tanu- lók létszáma	0	0	0	0	0	0	0

Az iskolai program bemutatása

Fontos, hogy egy nevelésotthonból vált ki az iskola a kezdetek kezdetén. Ahogy egyre több lett a diák, akire az IKSZ feladatként hárult felmenő rendszerben, úgy egyre több lett az adminisztrációs teher (282 gyerek összesen). A jelen rendszerben a segítő szakmákra már nincs keret: nincs pszichológus, gyermekvédelmis – mindent elvettek, ami érzékenyíteni tudná a gyerekeket. 22-26 közötti órakeretben tevékenykedik a koordinátor, túlterheltek a peda-

gógusok, a 3,5 %-os differenciálás nem ad lehetőséget a valós megbecsülés kifejezésére. A szóbeli elismerés maradt csak, ami megjelenik a hétköznapi munkájának megbecsüléseként. A munkatervben szereplő feladatok az éves értékelésben szerepelnek. A diákoknál kisebb tárgyi jutalom, oklevél fejezi ki a megbecsülést a teljesítményükre vonatkozóan.

Az iskola a közösségi szolgálatot mind a 8 területen megszervezi. Korábbi önkéntes programja az iskolának tekinthető az IKSZ bevezetése előzményének. Így megfelelő módon tudták az iskola arculatára formálni közösségi szolgálati programjukat. Három fő célja van a koordinátor szerint a programnak: önkéntességre nevelés, személyiségfejlesztés, közösségépítés. Az iskola által szervezett feladatokat ezeknek a céloknak rendelik alá. A felkészítés 5 órással komolyan veszik, ahogy a lezárás megszervezését is. Felmerülő nehézség, hogy kevés kolléga viszi a gyereket a tevékenységekre, úgy lenne igazán hatékony, ha ebben minden pedagógus a maga személyiséggel jelen lenne. A KÖSSZ! Tábor lehetőséget ad a diákok számára a közösségi szolgálat helyes értelmezésére, hogy lendületet, motivációt szerezzenek későbbi feladataik végzéséhez. Nagyon fel kell készíteni a gyerekeket a fogyatékosokkal, az idősekkel való bánásmódra, ebben is segít a tábor. A koordinátor szervezi elsősorban 9. évfolyamosoknak a programot felsőbb évesek bevonásával. Segítőként egy pedagógusra tud számítani, illetve az osztályfőnökökre. Szerinte nem tevékenységben, hanem projektben érdemes gondolkodni a közösségi szolgálat kapcsán. Ki kell találni a célt, és azt kell megvalósítani az IKSZ-en keresztül. A tábor külső helyszínen kerül megrendezésre: játékokkal, sport programokkal, záróműsorral. Itt kerül sor egy kerekasztal-beszélgetésre is kétszer 12 gyerekekkel. Fontos az élménybeszámoló külső-belső tevékenységekről egyaránt. Lázba kell hozni őket pl. új programokkal. Idén előképzést rendeznek már nekik, csak azok jöhetnek a táborba segítőnek, akik ezt az előképzést vállalják.

Fontos a személyesség, ha van pedagógiai felügyelet, ha van tanári támogatás, minden jobban működik. Az információáramlás önmagában nem jelenti a program hatékony lebonyolítását. A program önálló faliújsággal rendelkezik, ahol a diákok beszámolóit ki függesztésre kerülnek. Jó lenne, ha el lehetne kísérni a diákokat minden fogadó szervezethez, de nem lehet ennyi helyre elmenni kapacitás hiányában. A kortárs vélemények nagyon számítanak: nagyok mozgósítják a kicsiket. Az IKSZ koordinátor könyvtárostanárral, pszichológussal minden gyereket

ismer, ez segíti az IKSZ-es feladatai ellátásában is. A könyvtár mint közösségi tér működik, erre van szükség az IKSZ szervezésénél. Modell lehet más iskolák számára is, hogy a könyvtáron keresztül hatékonyan szervezhető az IKSZ.

A reflexió fontosságának felismerése abban is megnyilatkozik az iskolában, hogy a táborokban kerekasztal-beszélgetéseken túl, idén külön szervezett az iskola „Az iskolai közösségi szolgálat szerepe az önkéntessé válás folyamatában és a közösségépítésben” címmel diákkonferenciát. Ezen a konferencián Debrecen több iskolájából érkeztek diákok, akik megosztották tapasztalataikat a jelenlévőkkel. Reméljük, hogy ez is jó gyakorlattá válik és terjed az országban.

Fontos szerepük van az érzékenyítő programoknak, (pl. Helen Keller filmből részletek bemutatása megfogja a diákokat), de akik már végeztek az IKSZ-szel, bemennek 9-es osztályokhoz osztályfőnöki órára.

A diákok a monitori látogatás alkalmával számos fogadó szervezetet, tevékenységet megneveztek, ahol a közösségi szolgálatot teljesítették: bicikliverseny lebonyolításában segítség, videofelvétel készítés, online facebook közvetítés, polgárőr kísérelőjeként vásár felügyelete, forgalom irányítása, KÖSSZ! Táborban segítség, Derke – közúti biztonság program lebonyolítása, szellemileg sérült gyerekeket fogadó intézménynél segítség, Aura Segítőszolgálatnál, Vakvezető kutyák képzésében, Reménysugár gyermekotthonban tevékenység. Volt, aki korábbi iskolája báljának rendezésében segített, gólyatábor lebonyolításában, csökkentlátókhoz mentek látogatóba. A tevékenységek hasznosságát abban látták a diákok, hogy emberekkel való kommunikációban szerezhettek tapasztalatot, ovisoknak festettek tárgyakat, terepasztalt készítettek óvodásoknak, memóriajátékokat, kockákat festettek szintén ovisoknak. Itt szakmailag is szerezhettek tapasztalatokat az ötvös, mozgókép és animáció, grafikus szakos diákok. Növekedhetett az empátiájuk a rászorulókat iránt, őket személyesen megismerve. 10%-ban lelkesek a tevékenységek iránt a diákok már kezdetben is, elmondásuk szerint. A tapasztalatuk az volt, hogy minél hamarabb érdemes megcsinálni az IKSZ-t, érdemes olyan tevékenységet választani, amit szeret az adott diák végezni. Érdemes több dolgot kipróbálni a közösségi szolgálat keretében.

A pedagógiai programban nem szerepel az IKSZ, mert a Szervezeti és Működési Szabályzat 5. mellékletként az iskolának egy részletes közösségi szolgálat szabályzata van. Ez

tartalmazza, hogy milyen feladatai és felelőssége van az intézményvezetőnek, koordinátornak, osztályfőnököknek és a diákoknak. Az iskolai közösségi szolgálatot nem adminisztratív, hanem pedagógiai feladatként értelmezi a szabályzat, ami egyértelművé teszi, hogy az iskola felismerte a közösségi szolgálat lehetőségeit, és igyekszik is azokat kihasználni lehetőségei szerint. Meghatározza az iskolán belül teljesíthető tevékenységek körét és időkeretét egyaránt.

A közösségi szolgálat átgondoltan, színes programokon keresztül, a diákok motiválása életkori, és kapacitásbeli sajátosságainak figyelembe vételével szerveződik az iskolában. A koordinátor elkötelezett a program megvalósítása iránt és nagyon jó viszonyban van a diákokkal, ami önmagában sikertényezője a programnak. A szabályzat minden jogszabályi változást követő módon készült el. Az iskolában szerveződő tábor külön jó gyakorlatnak tekinthető, ami a szakgimnáziumokban és gimnáziumokban egyaránt segítheti a program népszerűsítését.

Ajánlás

A program a jogszabályoknak megfelelően működik az iskolában, betartva minden előírást.

Néhány javaslatot teszünk a program további fejlesztésére: A fogadó intézményi börze segíthetné a diákokat, akár városi vagy iskolai szervezésben a diákok számára a fogadó intézményi kör megismerését. A zárást érdemes lenne iskolai szinten megszervezni. Ez integrálni tudná a tapasztalatokat és keretet adhatna a sokféle településen tevékenykedő diákok számára, nem utolsósorban a pedagógusok motivációját is javíthatná, ha meghallgatják ezeket a beszámolókat, amelyek szóban, képekkel, ppt-vel történhetnek néhány percben. Ez segítené az alsóbb évesek motivációját is. Az iskolában a korrepetálás még nem része az IKSZ-nek, ha erre van kereslet, érdemes megfontolni ennek beépítését a programba. Az információáramlást könnyítheti a facebook használata a tevékenységek hirdetésének hatékony eszközeként.

Melléklet: A 2107-18 tanévben monitorozott iskolák

Megye	Település	Az intézmény neve	gimnázium	szakgimnázium	szak-középiskola	A fenntartó megnevezése	A fenntartó típusa
Bács-Kiskun	Kalocsa	Nagyasszonyunk Katolikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium	X			Miasszonyunkról Nevezett Kalocsai Iskolánővérek Társulata	egyházi jogi személy
Bács-Kiskun	Kiskunfélegyháza	Kiskunfélegyházi Móra Ferenc Gimnázium	X			Kecskeméti Tankerületi Központ	tankerületi központ
Baranya	Komló	Kökönyösi Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola	X			Pécsi Tankerületi Központ	tankerületi központ
Baranya	Alsószentmárton (Komló)	A Tan Kapuja Buddhista Gimnázium	X			A Tan Kapuja Buddhista Egyház	egyházi jogi személy
Békés	Gyula	Gyulai Erkel Ferenc Gimnázium és Kollégium	X			Gyulai Tankerületi Központ	tankerületi központ
Békés	Gyula	Gyulai Római Katolikus Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium	X			Szeged-Csanádi Egyházmegye	egyházi jogi személy
Borsod-Abaúj-Zemplén	Miskolc	Miskolci SZC Kós Károly Építőipari Szakgimnáziuma		X	X	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Borsod-Abaúj-Zemplén	Miskolc	Miskolci SZC Andrássy Gyula Gépipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája		X	X	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Budapest	Budapest X. kerület	Budapest X. Kerületi Zrínyi Miklós Gimnázium	X			Kelet-Pesti Tankerületi Központ	tankerületi központ
Budapest	Budapest XXII. kerület	Soós István Borászati és Élelmiszeripari Szakgimnázium és Szakközépiskola		X	X	Földművelésügyi Minisztérium Agrárszakképzési Főosztály	állami szervezet

Megye	Település	Az intézmény neve	gimnázium	szakgimnázium	szakközép iskola	A fenntartó megnevezése	A fenntartó típusa
Csongrád	Szeged	Szegedi Deák Ferenc Gimnázium	X			Szegedi Tankerületi Központ	tankerületi központ
Csongrád	Szeged	Karolina Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium, Alapfokú Művészeti Iskola és Koll.	X			Boldogasszony Iskolánővérek	egyházi jogi személy
Fejér	Székesfehérvár	Lánczos Kornél Gimnázium	X			Oktatásért Alapítvány	alapítvány
Fejér	Székesfehérvár	Gárdonyi Géza Szakképző Iskola		X	X	Székesfehérvár-Maroshegyi Kulturális Egyesület	egyesület
Győr-Moson-Sopron	Győr	Fehér Miklós Labdarúgó Akadémia Gimnáziuma és Kollégiuma	X			Az ETO Jövőjéért Alapítvány	közhasznú alapítvány
Győr-Moson-Sopron	Győr	Czuczor Gergely Bencés Gimnázium és Kollégium	X			Szent Mór Bencés Perjelség	egyházi jogi személy
Hajdú-Bihar	Debrecen	Kós Károly Művészeti Szakgimnázium és Kollégium		X		Debreceni Tankerületi Központ	tankerületi központ
Hajdú-Bihar	Debrecen	Szent József Általános Iskola, Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégium	X	X		Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye	egyházi jogi személy
Heves	Gyöngyös	Vak Bottyán János Katolikus Műszaki és Közgazdasági Szakgimn., Gimn. és Koll.	X	X		Egri Főegyházmegye	egyházi jogi személy
Heves	Hatvan	Hatvani Bajza József Gimnázium és Szakgimnázium	X	X		Hatvani Tankerületi Központ	tankerületi központ

Megye	Település	Az intézmény neve	gimnázium	szakgimnázium	szakközépiskola	A fenntartó megnevezése	A fenntartó típusa
Jász-Nagykun-Szolnok	Szolnok	Szolnoki Műszaki SZC Pálfy- Vízügyi Szakgimnáziuma		X	X	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Jász-Nagykun-Szolnok	Szolnok	Tiszaparti Római Katolikus Általános Iskola és Gimnázium	X			Váci Egyházmegye Ordináriusa	egyházi jogi személy
Komárom-Esztergom	Esztergom	Árpád-házi Szent Erzsébet Gimnázium, Óvoda és Általános Iskola	X			Szent Vincéről nevezett Szatmári Irgalmas Nővérek Társulata	egyházi jogi személy
Komárom-Esztergom	Esztergom	Esztergomi Kolping Katolikus Középiskola		X	X	Kolping Oktatási és Szociális Intézményfenntartó Szervezet	egyházi jogi személy
Nógrád	Pásztó	Mikszáth Kálmán Liceum	X	X	X	Salgótarjáni Tankerületi Központ	tankerületi központ
Nógrád	Szécsény	Páter Bárkányi János Katolikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium	X			Váci Egyházmegye Ordináriusa	egyházi jogi személy
Pest	Vác	Váci Bartók-Pikéthy Zeneművészeti Szakgimnázium és Zeneiskola, AMI		X		Váci Tankerületi Központ	tankerületi központ
Pest	Vecses	Petőfi Sándor Római Katolikus Általános Iskola és Gimnázium	X			Váci Egyházmegye Ordináriusa	egyházi jogi személy
Somogy	Kadarkút	Kaposvári SZC Jálics Ernő Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Szakiskolája		X	X	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Somogy	Kaposvár	Kaposvári Csokonai Vitéz Mihály Általános Iskola és Gimnázium	X			Kaposvári Tankerületi Központ	tankerületi központ

Megye	Település	Az intézmény neve	gimnázium	szakgimnázium	szak-középiskola	A fenntartó megnevezése	A fenntartó típusa
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Biri	Dankó Pista Egységes Óvoda- Bölcsőde, Általános Isk., Középiskola, Koll. és AMI	X	X	X	Közös Kincs Oktatási Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft	közhasznú nonprofit kft
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nyíregyháza	Nyíregyházi SZC Zay Anna Egészségügyi, Informatikai Szakgimnáziuma és Koll.		X	X	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Tolna	Szekszárd	Szekszárdi I. Béla Gimnázium, Kollégium és Általános Iskola	X			Szekszárdi Tankerületi Központ	tankerületi központ
Tolna	Szekszárd	Szekszárdi Kolping Katolikus Szakképző Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola		X	X	Kolping Oktatási és Szociális Intézményfenntartó Szervezet	egyházi jogi személy
Vas	Szombathely	ELTE Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium	X			Eötvös Loránd Tudományegyetem	állami felsőoktatási intézmény
Vas	Szombathely	Premontrei Rendi Szent Norbert Gimnázium	X			Csornai Premontrei Prépostság	egyházi jogi személy
Veszprém	Pápa	Pápai Református Kollégium Gimnáziuma, Művészeti Szakgimnáziuma és Diákotthona	X	X		Dunántúli Református Egyházkerület	egyházi jogi személy
Veszprém	Pápa	Pápai Petőfi Sándor Gimnázium	X			Pápai Tankerületi Központ	tankerületi központ
Zala	Zalaegerszeg	Zalaegerszegi SZC Csány László Szakgimnáziuma	X	X	X	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Zala	Zalaegerszeg	Zalaegerszegi Ady Endre Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola	X			Zalaegerszegi Tankerületi Központ	tankerületi központ